

JAARVERSLAG ARCHEOLOGIEHUIS ZUID-HOLLAND 2011-2012

Stichting Romeins Museum

ANBI

(Algemeen Nut Beoogende Instelling)

Naam van de instelling Stichting Romeins Museum Alphen aan den Rijn
Handelen onder de naam Archeologiehuis Zuid-Holland

RSIN Nummer 820897966

Postadres Postbus 600, 2400 AP Alphen aan den Rijn
Bezoekadres Archeonlaan 1a, 2408 ZB Alphen aan den Rijn

Omschrijving van de ANBI Voor een zo breed mogelijk publiek, de invloed van de Romeinse aanwezigheid ten tijde van de eerste eeuw van onze jaartelling in Zuid-Holland en Alphen aan den Rijn in het bijzonder, op een levende wijze aanschouwelijk maken

Hoofdlijnen van het
Beleidsplan

1. Het in stand houden van het Romeins Museum;
2. Het tentoonstellen van archeologische vondsten en voorwerpen;
3. Een collectie samenstellen;
4. Het publiek op een zo ruim mogelijk openingsschema toegang te verschaffen tot het museum;
5. Het publiek kennis laten maken met maatschappelijke en culturele aspecten die bij de geëxposeerde vondsten en voorwerpen horen;
6. Het presenteren van de collectieonderdelen in hun onderlinge samenhang;
7. Bij het presenteren is het museum nadrukkelijk gericht op een gevarieerde samenstelling van het publiek, van zeer jong tot ouder; de collectie dient educatieve aspecten tot uitdrukking te brengen, zo ook leerzame, recreatieve en informatieve elementen;
8. Voorts al hetgeen niet is genoemd, indien dit kan bijdragen aan een beter functioneren van het Romeins museum.

Tevens:

1. Gastheer te zijn voor een breed en divers publiek;
2. Professioneel te werken aan de verdere ontwikkeling van het Romeins Museum;
3. Het Romeins museum mede te profileren als een cultureel ondernemer en betrouwbare partner bij samenwerking;
4. Het Romeins museum open te stellen voor verdere professionalisering en nieuwe initiatieven;
5. Het Romeins museum te profileren als een goed werkgever; de werkomgeving dient stabiel te zijn voor betaalde en niet betaalde medewerkers (personeelsleden en vrijwilligers);
6. Het Romeins museum dient te allen tijde veilig te zijn, in meerdere opzichten, voor alle aanwezigen: bezoekers, personeelsleden, vrijwilligers, technici en anderen.

Namen en functies van de bestuurders:	Geerlings, Nikolaas Adrianus	Voorzitter
	Innemeé, Karel Christiaan	Secretaris
	Veldman, Jack Peter	Penningmeester
	Kroes, John	Algemeen bestuurslid

Beloningsbeleid Aan de bestuursleden wordt geen beloning verstrekt;
Aan de directie wordt geen directe beloning verstrekt
Aan de personeelsleden beloning volgens arbeidsovereenkomst
Aan de vrijwilligers wordt een vrijwilligersvergoeding verstrekt

Actueel verslag van de activiteiten

Lezingen AWN
Lezingen Vereniging Vrienden van Archeon;
Onthulling van ijzertijd kano en tijdelijke tentoonstelling
Permanente tentoonstelling archeologische vondsten Alphen aan den
Rijn en Provincie Zuid-Holland;
Cultuurpalet, basis onderwijs programma
Reconstructie Bronstijd Vis fuik en onderzoek
Tentoonstelling Romeins Ockenburg

Financiële verantwoording Stichting Romeins Museum Alphen aan den Rijn
Zie financieel jaarverslag van de stichting

Inhoudsopgave

Voorwoord	6
Totstandkoming Archeologiehuis Zuid-Holland	6
Missie en visie Archeologiehuis Zuid-Holland	6
Gebouwkeuze	7
Betrokken partijen.....	8
Jaarverslag vanaf augustus 2011 t/m december 2011.....	9
Promotie naar buiten	9
Educatie	9
Website	10
Lezingen.....	10
Collectie	11
Wisseltonstellingen.....	11
Onderzoek	12
Huisvesting	12
Bezoekers	12
Verhuur van de beschikbare ruimten.....	13
Bedrijfsvoering	13
Calamiteitenplan	14
Begroting 2011	14
Jaarrekening 2011	15
Organogram van de bedrijfsvoering.....	15
Jaarverslag Archeologiehuis Zuid-Holland 2012	16
Voorwoord	16
Publiek	17
Basisexposities.....	17
Collectieomvang en basiscollecties	17
Wisseltonstellingen.....	18
Evenementen	19
Onderwijs	19
Basisonderwijs.....	19
Publicaties en onderzoek	22
Lezingen.....	25
Bezoekers	25

Bezoekersaantallen 2012	27
Marketing en Communicatie	27
Collectie	29
Collectieomvang en deelcollecties	29
Bedrijfsvoering	30
Personeel	30
Organogram bestuursvoering	31
Realisatie Archeologiehuis Zuid-Holland 2012	32

Voorwoord

Totstandkoming Archeologiehuis Zuid-Holland

In de gemeente Alphen a/d Rijn hebben in de jaren negentig grootschalige archeologische opgravingen plaatsgevonden ter voorbereiding op de vernieuwing van het stadshart. De opgravingen vonden plaats onder leiding van de Radboud Universiteit te Nijmegen en resulterend in een nauwgezet in kaart gebracht Romeins verleden. De onderzoeksresultaten worden beschouwd als uniek en hebben geleid tot het uitspreken van de wens, deze op een moderne manier voor een zo breed mogelijk publiek toegankelijk te ontsluiten.

Gedurende 2004 richtte de Gemeente Alphen a/d Rijn, in samenwerking met het Rabo Bouwfonds en Archeon, de aandacht op het zoeken naar mogelijkheden om tot een uitbreiding van Archeon te komen, met in het achterhoofd de mogelijkheid tot het realiseren van een lokaal georiënteerd museum. Hierbij werd de wens uitgesproken niet alleen het Romeinse vondstmateriaal uit Alphen a/d Rijn zelf te tonen, maar ook vooral de blik te richten op de volledige archeologische geschiedenis van de provincie Zuid-Holland.

De uiteindelijke toewijzing van extra grond aan Archeon, een nationale topattractie met ruim 295.000 bezoekers per jaar, leidde tot het concretiseren van de reeds genoemde uitgesproken wens om tot de realisatie van een museum te komen, waarna verschillende partijen, te noemen; Archeon, de Provincie Zuid-Holland, Het Provinciaal Depot voor Bodemvondsten (PDB) en de Archeologische Werkgroep Nederland (AWN) zich op de nadere invulling en realisatie richtten.

De eerste paal van het Archeologiehuis Zuid-Holland, zoals het museum in alle volledigheid zou gaan heten, werd geslagen op 22 oktober 2009 in de aanwezigheid van de Gedeputeerde van de provincie Zuid-Holland Martin van Engelshoven en toenmalig wedhouder van Alphen a/d Rijn, Robert Blom. Een heuglijk moment, dat de daadwerkelijke realisatie van het eerste archeologiehuis van Nederland inluidde. Een kleine twee jaar later, op 23 augustus 2011, werd het Archeologiehuis Zuid-Holland geopend door, toen nog, prinses Maxima.

Missie en visie Archeologiehuis Zuid-Holland

Het Archeologiehuis Zuid-Holland draagt een heldere missie uit, te kennen het ontsluiten van het Archeologische verleden van de Provincie Zuid-Holland voor een zo breed mogelijk publiek, in een museaal en publiekelijk toegankelijk kader. Alle, bij de realisatie van het Archeologiehuis Zuid-Holland betrokken partijen, onderkennen dat de vondsten een instelling als het Archeologiehuis Zuid-Holland verdienen.

De visie van Archeologiehuis Zuid-Holland sluit nauw aan bij de geformuleerde missie. Het Archeologiehuis Zuid-Holland is gevestigd op grondgebied van Archeon, waar bezoekers kennis kunnen maken met de archeologische geschiedenis en het verleden van Zuid-Holland, middels drie opeenvolgende tijdvakken: de Prehistorie vanaf het mesolithicum, de Romeinse tijd en de Middeleeuwen. Het werd als zeer wenselijk beschouwd, dat de collectie van het Archeologiehuis Zuid-Holland zich ook op deze drie tijdvakken zou richten. Op deze wijze wordt er een duidelijk verband tot stand gebracht tussen de historische beleving die tot uiting wordt gebracht door de medewerkers van Archeon in de verschillende tijdvakken, en de maatschappelijke en culturele aspecten die bij de in het Archeologiehuis Zuid-Holland geëxposeerde vondsten hoort. Het Archeologiehuis Zuid-Holland presenteert zich op deze wijze nadrukkelijk als instelling gericht op een

gevarieerde publiekssamenstelling, van zeer jong tot ouder. Ieder kan het Archeologiehuis op zijn/haar eigen manier beleven, net als Archeon. Tevens biedt de collectie van het Archeologiehuis Zuid-Holland, wetenschappelijk aspecten, naast de recreatieve en informatieve elementen.

Als visie voor de aankomende jaren wordt er dan ook gestreefd naar het verder optimaliseren van de verbinding tussen Archeon en het Archeologiehuis Zuid-Holland, waarbij het vondstmateriaal uit het Archeologiehuis Zuid-Holland in gereconstrueerde vorm in Archeon gebruikt wordt of te gebruiken is bij het verbeelden van de geschiedenis. Middels deze beoogde verbintenis streeft men ernaar de Archeologische geschiedenis van Zuid-Holland zo optimaal en toegankelijk mogelijk te ontsluiten voor publiek. Hiernaast heeft men zich ook als doel gesteld zoveel mogelijk op de actualiteit binnen het archeologisch werkveld van Zuid-Holland in te spelen. Tijdelijke tentoonstellingen of speciale lezingen in het Archeologiehuis behoren tot de nader te onderzoeken mogelijkheden voor 2012 en verder.

Binnen zowel de missie als de visie van het Archeologiehuis Zuid-Holland speelt educatie een belangwekkende rol. Niet alleen de markt van de losse bezoeker wordt hierbij aangeboord. Een belangrijk speerpunt binnen het Archeologiehuis Zuid-Holland, is educatie specifiek gericht op leerlingen uit alle verschillende lagen van het Nederlandse onderwijssysteem en het in de nabije toekomst uitbreiden van de educatieve mogelijkheden van het Archeologiehuis Zuid-Holland. Hierbij zal er naar gestreefd worden het Archeologiehuis niet alleen zoveel mogelijk te verbinden met Archeon, maar ook met de door de regering opgestelde Canon der Nederlandse Geschiedenis voor het basisonderwijs. Tevens zullen er educatieve middelen voor scholieren uit het middelbaar onderwijs worden uitgedacht.

Gebouwkeuze

De gewenste optimale verbinding tussen het Archeon en het Archeologiehuis Zuid-Holland, zoals geformuleerd in zowel de missie als de visie, is reeds in een vroeg stadium bepalend gebleken voor het uiterlijk van de instelling. Het Archeologiehuis Zuid-Holland is ondergebracht in een reconstructie van de Villa van Rijswijk, een Gallo-Romeinse structuur uit Rijswijk, perfect aansluitend bij de architectuur van Archeon. De Villa van Rijswijk werd bij toeval tijdens werkzaamheden ontdekt. Van veel meer dan een door mensen aangelegde heuvel was op dat moment nog geen sprake. Het onderzoek naar de functie van de heuvel startte in 1967 onder leiding van gevierd archeoloog prof. J. H. F. Bloemers. De opgravingen en de publicatie van de resultaten, staan te boek als 'Rijswijk de Bult.' Twee jaar na aanvang van de archeologische werkzaamheden, stuitte men op de resten van een inheemse structuur uit de Nederlandse IJzertijd, opmerkelijk genoeg voorzien van een stenen fundament, een ware luxe in de eerste eeuwen van onze jaartelling. Geconcludeerd werd, dat er een Germaanse boerderij was blootgelegd, onmiskenbaar beïnvloed door de Romeinse cultuur, want voorzien van fresco's en een hypocaustum. In alles benaderde de boerderij de allure van de zogenaamde 'villa rustica', het Romeinse buitenverblijf, vandaar de naam 'Villa van Rijswijk.'

Om de beoogde collectie van het Archeologiehuis Zuid-Holland zo optimaal mogelijk tot zijn recht te kunnen laten komen, is ervoor gekozen om de oorspronkelijke boerderij op grotere schaal na te bouwen. Het oorspronkelijke stalgedeelte van de boerderij doet in het Archeologiehuis Zuid-Holland dienst als entree en filmzaal. De bovenste verdieping van de Villa van Rijswijk doet dienst als Provinciaal Archeologisch Centrum (PAC) en de begane grond van de Villa van Rijswijk is ingericht als het Romeins Museum. Voor de Archeologische Werkgroep Nederland (AWN) is over de gehele

verticale lijn van de achterzijde van het Archeologiehuis, kantoor en werkruimte opgenomen. Deze ruimte is niet voor publiek toegankelijk. Om alle publieke ruimten zo optimaal mogelijk toegankelijk te maken voor publiek, is het Archeologiehuis tevens voorzien van een lift aan de achterzijde van het gebouw.

Betrokken partijen

Reeds in een vroeg stadium is besloten optimaal gebruik te maken van de kennis en middelen van de betrokken partijen. Besloten werd om het Archeologiehuis Zuid-Holland te verdelen in een drietal ruimten, waarbij iedere ruimte werd toegewezen aan een andere partij ter invulling. De bovenste ruimte van het Archeologiehuis Zuid Holland is toegewezen aan de provincie Zuid-Holland, die er het Provinciaal Archeologisch Centrum (PAC), gericht op de archeologische geschiedenis van Zuid-Holland van de prehistorie tot en met de middeleeuwen, heeft gerealiseerd. De begane grond van het Archeologiehuis Zuid-Holland is toegewezen aan Archeon, om aldaar het Romeins Museum, gericht op de Romeinse geschiedenis van Alphen a/d Rijn te realiseren. De derde ruimte in het gebouw, is toegewezen aan de Archeologische Werkgroep Nederland (AWN), met het oog op te verrichten restauratie, inventarisatie en catalogiserende werkzaamheden betreffende verschillende opgravingen verricht in Zuid-Holland. Een nauw samenwerkingsverband tussen de drie genoemde partijen werd als zeer wenselijk en haalbaar beschouwd. Specifieke plannen voor een samenwerkingsverband staan nog in de kinderschoenen. De verwachting is, dat men binnen nu en een paar maanden, tot meer concrete plannen wat betreft een samenwerkingsverband kan komen.

Jaarverslag vanaf augustus 2011 t/m december 2011

De eerste vijf maanden na de opening van het Archeologiehuis Zuid-Holland, worden door de partijen beschouwd als opstartmaanden waarin de missie en de visie die reeds geformuleerd zijn, nader uitgewerkt dienen te worden middels educatie, een passende website en toereikend promotiemateriaal. Alle partijen hebben deze maanden gebruikt om zich over de kwesties te kunnen buigen en plannen te maken voor de nabije toekomst.

Promotie naar buiten

Reeds voor de opening van het Archeologiehuis Zuid-Holland zijn er stappen ondernomen om de komst van museum bij mensen onder de aandacht te brengen. Naast de digitale kanalen als de websites van het Archeologiehuis Zuid-Holland en Archeon, heeft men gebruik gemaakt van verschillende journalistieke mogelijkheden ter promotie. Zo is er gebruik gemaakt van de lokale kranten om de komst van het Archeologiehuis Zuid-Holland aan te kondigen.

Het NCR.next wijdde op 24 december 2010 een editie aan het nieuws van het jaar 0. Voor de publicatie van deze editie, werd Archeon gevraagd een ondersteunende bijdrage te leveren. Op de achterzijde van deze krant is een paginagrote advertentie geplaatst om het Archeologiehuis Zuid-Holland aan te kondigen.

Van een grootschaliger aard zijn de verschillende publicaties in het Archeologiemagazine. In nummer 3 van 2011 hebben de partijen naast een grote advertentie met foto, ook een klein bericht laten plaatsen, waarin het Archeologiehuis Zuid-Holland aangekondigd is als bijlageonderwerp voor het volgende nummer van het magazine. Dit vierde nummer van het Archeologiehuis Zuid-Holland werd verspreid in september 2011. Om de bezoekers van Archeon op heel directe wijze bij het ontstaan en de bouw van het Archeologiehuis Zuid-Holland te betrekken, ontwikkelde men het idee om ieder die dat wilde voor een donatie van €5 een steen te laten lenen die gebruikt zou kunnen worden ter decoratie van een van de wanden van het museum in aanbouw. Helaas is dit initiatief niet dusdanig van de grond gekomen om van een succes te kunnen spreken, ondanks de verschillende promotiewerkzaamheden die hieraan vooraf zijn gegaan.

Educatie

In het kader van de missie en de visie van het Archeologiehuis Zuid-Holland voor de nabije toekomst, heeft men zich gedurende de wintermaanden, de periode waarin Archeon voor regulier publiek gesloten is, kunnen richten op de verdere ontwikkeling en het vervaardigen van verschillende educatieve programma's voor het Archeologiehuis Zuid-Holland voor zowel het basis- als het voortgezet onderwijs. Het educatief materiaal wordt in basis samengesteld door medewerkers van Archeon, die de aandacht richten op het Romeins Museum en dhr. E. Van Ginkel, die zich richt op de collectie van het Provinciaal Archeologisch Centrum (PAC). Men heeft als doelstelling geformuleerd, dat uiteindelijk beide educatieve onderdelen samen één geheel dienen te vormen om leerlingen een zo volledig mogelijk beeld van het Archeologiehuis Zuid-Holland en haar vondsten te verschaffen. Gestreefd wordt om de educatieve middelen vanaf 2012, gedurende het voor- en hoogseizoen te testen en te verbeteren in samenwerking met alle betrokken partijen, waarbij de educatieve afdeling van het Erfgoedhuis Zuid-Holland een zeer actieve adviserende en ondersteunende rol zal gaan spelen.

Op het gebied van educatie verzorgd en benaderd door een externe partij, zijn er reeds in 2011 oriënterende gesprekken gevoerd met dhr. C. Verboom, van het Cultuurpalet. Het Cultuurpalet richt zich op de leerlingen uit de groepen zeven van het Alphense basisonderwijs. Insteek van de gesprekken was oriëntatie op de mogelijkheden om een bezoek aan het Archeologiehuis Zuid-Holland in te passen in het culturele aanbod voor basisscholen. Voorgesteld is, dat leerlingen naast een bezoek aan het Archeologiehuis, een korte tocht door de Romeinse tijd van Archeon maken alvorens in het Archeologiehuis Zuid-Holland een speurtocht in te vullen. Afgesproken is ernaar te streven dat alle leerlingen van groep zeven uit Alphen a/d Rijn en directe omgeving vanaf 2013 de mogelijkheid te bieden te ontvangen.

Naast educatief materiaal voor scholieren, heeft Archeon zich tevens toegelegd op het opstellen van een speurtocht voor losse bezoekers. Aan deze speurtocht, die tot doel heeft de bezoeker langs verschillende opmerkelijke vondsten in het Archeologiehuis Zuid-Holland te leiden, is door Archeon tevens een prijsvraag verbonden om de bezoeker extra te motiveren alles goed in zich op te nemen. Bij het juist oplossen van de speurtocht kan er een reis naar Rome worden gewonnen. De reacties van de bezoekers die in de eerste maanden na de opening van het Archeologiehuis Zuid-Holland deze speurtocht hebben ingevuld en tot het juiste antwoord kwamen, waren zeer positief over dit initiatief. Zij waren verrast door de vondsten die zij tegenkwamen en anders wellicht over het hoofd hadden gezien. Daarnaast werd de moeilijkheidsgraad als uitstekend bestempeld.

Website

Speciaal voor het Archeologiehuis Zuid-Holland is door een extern aangetrokken partij een website ontwikkeld gericht op de losse bezoekers en de verschillende onderwijsinstellingen. Het streven is deze website in de nabije toekomst verder uit te breiden met een gedigitaliseerde versie van de collectie van het Archeologiehuis Zuid-Holland, heldere bezoekersinformatie en te downloaden educatieve programma's. Gedurende de eerste maanden na de opening van het Archeologiehuis Zuid-Holland, werd er dusdanig veel aangepast in algemene zin, dat de definitieve uitwerking en het onderhoud van de website naar 2012 is verplaatst. Voor 2012 streeft men er dan ook naar met regelmaat onderhoud aan de website te plegen om deze actueel te houden op het gebied van nieuws, tijdelijke tentoonstellingen en lezingen. Hiervoor zal een medewerker van Archeon worden aangewezen. De wijze waarop de website door het publiek wordt ontvangen is nog niet te toetsen.

Lezingen

Het opstellen van een lezingenprogramma was wenselijk, maar gezien de korte resterende periode, niet meer haalbaar voor het kalenderjaar 2011. Zowel de Archeologische Werkgroep Nederland (AWN) als de Vereniging Vrienden van Archeon (VVvA), hebben reeds vroeg aangegeven, graag lezingen te willen organiseren voor zowel hun leden als overige geïnteresseerden. Beide partijen hebben naar aanleiding hiervan de aandacht gericht op het opstellen van een lezingenlijst voor 2012 en in sommige gevallen al voor 2013. Ook verschillende medewerkers van Archeon, veelal universitair geschoold in relevante vakgebieden, hebben in een vroeg stadium aangegeven open te staan wat betreft het verzorgen van een lezing, al dan niet naar aanleiding van onderzoek van tentoongesteld vondstmateriaal.

Collectie

Vanuit de geformuleerde missie en visie hebben de betrokken partijen van het Archeologiehuis Zuid-Holland besloten om de (bruikleen-)collecties te laten bestaan uit vondstmateriaal afkomstig uit de gehele Provincie Zuid-Holland om zo optimaal aansluiting te bieden tussen het provinciale karakter van het Archeologiehuis Zuid-Holland, Archeon en de geschiedenis van de provincie waarin beiden gevestigd zijn. Op deze wijze streeft men ernaar te bewerkstelligen de plaatselijke archeologie en historie voor publiek te ontsluiten. De collectie bestaat uit aardewerk, gebruiksvoorwerpen van steen, vuursteen, metaal en hout, muntvondsten en sieraden. De (kern-)collectie is grotendeels in bruikleen van het Provinciaal Depot voor Bodemvondsten (PDB) namens de provincie Zuid-Holland. Een kleiner deel is in bruikleen gegeven door het Rijksmuseum van Oudheden te Leiden (RMO).

Archeon beschikt over de (digitale) bruikleenovereenkomsten van de ruim 600 vondsten die in het Archeologiehuis Zuid-Holland te zien zijn. Het streven is om deze bruikleenovereenkomsten, opgesteld door dhr. F. Kleinhuis van het Provinciaal Archeologisch Depot voor Bodemvondsten (PDB), te gebruiken bij het digitaliseren van het collecties voor de website van het museum. Tevens zal in de loop van 2012/13 de zogenaamde standplaatsregistratie plaatsvinden om het materiaal ook op vitrineniveau te kunnen controleren en registreren. Daar de vondstinformatie in de bruikleenovereenkomsten zeer beperkt is, streeft men ernaar de informatie in de nabije toekomst aan te vullen met de beschikbare gegevens uit The Museum System (TMS).

De collecties zijn volgens de opgestelde planning en wensen van de verschillende partijen ondergebracht in de twee ruimten die voor tentoonstellingen beschikbaar zijn. Hierbij ligt de inrichting van de bovenzaal in handen van het Provinciaal Archeologisch Centrum (PAC). De begane grond van het Archeologiehuis Zuid-Holland is ingericht als het Romeins Museum.

Men gaat er voor alsnog vanuit dat er in de nabije toekomst, zolang de bruikleenovereenkomsten lopen, geen of nauwelijks vondsten uit de basisexposities zullen wisselen. Mogelijke wisseltentoonstellingen zullen worden opgezet en gecontroleerd door het Erfgoedhuis Zuid-Holland namens de provincie, en zullen naar alle waarschijnlijkheid twee maal per jaar wisselen. Geconcretiseerde plannen hiervoor worden opgesteld. Ideeën zijn reeds voorgedragen.

Voor een toegespitst collectiebeleid verwijzen wij U naar de bijlage 'Collectiebeleid'.

Wisseltentoonstellingen

In het kader van aansluiting op de archeologische actualiteit binnen Zuid-Holland, heeft het Erfgoedhuis Zuid-Holland aangegeven de vide van het Archeologiehuis Zuid-Holland te willen inzetten als locatie voor tijdelijke tentoonstellingen. Voor 2011 zijn hier, gezien de beperkte tijd, geen concrete plannen voor geformuleerd. Het streven is om vanaf 2012 niet alleen de mogelijkheden te inventariseren, maar ook tot de daadwerkelijke uitvoering van geopperde ideeën te komen, wat zal moeten resulteren in meerdere tijdelijke tentoonstellingen per jaar. Gesproken wordt reeds over een tijdelijke tentoonstelling betreffende de IJzertijdkano van Vlaardingen in 2012, maar deze plannen zullen nog nader geconcretiseerd moeten worden. Ook dient in de nabije toekomst nog te worden vastgesteld hoe de registratie van het tijdelijk materiaal eruit moet komen te zien.

Onderzoek

Voor 2011 zijn er geen directe concrete plannen geformuleerd voor het uitvoeren van onderzoek naar specifieke vondsten uit het Archeologiehuis Zuid-Holland. Verschillende medewerkers van Archeon hebben na de opening van het Archeologiehuis Zuid-Holland al direct aangegeven onderzoek te willen doen naar verschillende vondsten waar zij, vanuit hun eigen expertise en kunde, vraagtekens bij zetten. Deze plannen zullen nog moeten worden geconcretiseerd. Na concretisering van deze plannen, kunnen de resultaten middels de website van het Archeologiehuis Zuid-Holland, en/of een lezing met het publiek gedeeld worden. Middels deze wijze, stelt het Archeologiehuis Zuid-Holland zich in staat om te voldoen aan de ICOM museumdefinitie: 'Een museum is een permanente instelling, niet gericht op het behalen van winst, toegankelijk voor publiek, die ten dienste staat van de samenleving en haar ontwikkeling. Een museum verwerft, behoudt, onderzoekt, presenteert, documenteert en geeft bekendheid aan de materiële en immateriële getuigenissen van de mens en zijn omgeving, voor doeleinden van studie, educatie en genoeg.' (ICOM (International Council of Museums) 2006, Nederlandse Vertaling).

Huisvesting

Op het gebied van huisvesting, zijn de eerste maanden na opening gebruikt om kleine interne problemen aan bijvoorbeeld het gebouw op te lossen of waar nodig zaken aan te passen. Zo werden er in het kader van het veiligheidsbeleid elf observatiecamera's in het Archeologiehuis geplaatst en werd er gewerkt aan het aircosysteem dat nog niet naar behoren functioneerde. Ook andere kleine technische mankementen, als kapotte lampen, werden gedurende de eerste maanden naar behoren opgelost. Het Archeologiehuis Zuid-Holland zal tevens in de loop van 2012 worden voorzien van branddeuren die automatisch dicht gaan zijn brand.

Vrijwel direct na de opening werd opgemerkt dat de open architectuur van het gebouw, op verschillende plaatsen leidt tot geluidsoverlast tussen de bovenzaal en de benedenzaal van het museum. Besproken wordt dat het geluid van de verschillende films die het Archeologiehuis rijk is, beter op elkaar moet worden afgestemd. Naar de mogelijkheden van het plaatsen van gordijnen ter demping van het geluid wordt gekeken.

Bezoekers

Het Archeologiehuis Zuid-Holland heeft zich als doel gesteld een zo breed mogelijk publiek aan te spreken, overeenkomstig met de visie en de missie van zowel het Archeon als het Archeologiehuis Zuid-Holland.

Door dit na te streven wordt er beoogd zoveel mogelijk aan te sluiten bij de wensen van de losse bezoekers van Archeon, geïnteresseerde museumbezoekers en schoolkinderen die in het kader van de geschiedeniseducatie het Archeologiehuis Zuid-Holland aandoen. Uit enquêtering is gebleken dat het Archeologiehuis Zuid-Holland, door de bezoekers wordt beschreven als instelling die voor ieder wat wils te bieden heeft, zowel educatief als recreatief.

Het Archeologiehuis Zuid-Holland opende slechts een kleine vijf maanden voor het einde van 2011, op 23 augustus haar deuren. Voor het boekingsjaar 2011 is het dan ook onmogelijk om een volledig jaaroverzicht te verschaffen wat betreft het aantal bezoekers van het Archeologiehuis Zuid-Holland. Tevens sloot Archeon, op wier terrein het Archeologiehuis Zuid-Holland is gevestigd, zoals ieder jaar eind oktober, voor de reguliere bezoekers haar deuren, waardoor er aanzienlijk minder bezoekers de weg naar het Archeologiehuis Zuid-Holland wisten te vinden.

Kalendermaand	Jaar	Bezoekersaantal
Augustus	2011	2101
September	2011	4532
Oktober	2011	3886
November	2011	586
December	2011	3264
Totaal	2011	14.369

Zoals uit de tabel blijkt, werd het Archeologiehuis Zuid-Holland gedurende de maand november 2011 aanzienlijk minder bezocht dan de omliggende maanden. Dit is te wijten aan de reguliere sluiting van Archeon. Scholen bezoeken Archeon nauwelijks gedurende de winter, aangezien schoolreizen doorgaans in de warmere periode van het schooljaar worden verzorgd. In de maand december is Archeon geopend gedurende de reguliere kerstvakantie en vinden er veel partijen plaats die ook een bezoek aan het Archeologiehuis Zuid-Holland kunnen brengen. Dit leidt er automatisch toe, dan de bezoekersaantallen in december weer aanzienlijk hoger liggen.

Verhuur van de beschikbare ruimten

De betrokken partijen hebben de wens uitgesproken het Archeologiehuis Zuid-Holland te profileren als instelling die afgehuurd kan worden voor allerhande feesten, bijeenkomsten en vergaderingen. Bij het formuleren van het bouwplan voor het Archeologiehuis Zuid-Holland is hier dan ook rekening mee gehouden. De filmzaal van het Archeologiehuis wordt hiervoor als meest geschikte ruimte aangemerkt. De aanwezigheid van beamer, multimediale aansluitmogelijkheden, geluidsversterking en een grote tribune, maken deze ruimte zeer geschikt. In 2011 hebben echter nog geen in dit kader relevante bijeenkomsten plaatsgevonden. Het streven is om dit vanaf 2012 actief als mogelijkheid aan te bieden aan de consument.

Bedrijfsvoering

Personeel

Het Archeologiehuis Zuid-Holland is in basis ontworpen als een zichzelf-leidende instelling, waardoor de bezoeker gestimuleerd wordt touchscreens en andere multimediale middelen te gebruiken om het bezoek te optimaliseren. Reeds vanaf de opening heeft Archeon de taak op zich genomen op gastheren en gastvrouwen te leveren om de gasten te ontvangen, te woord te staan en eventueel rond te leiden. Het streven is om in de nabije toekomst ook een beroep te doen op vrijwilligers. Deze groep mensen zal onder begeleiding komen te staan van de betreffende medewerkers van Archeon en vallen onder een vrijwilligersbeleid. Dit beleid dient in 2012 te worden opgesteld.

Naast de aanwezigheid van gastheren en -vrouwen, streeft men er ook naar om vanaf 2012 de personeelsleden van Archeon een aantal maal mee te nemen door het Archeologiehuis Zuid-Holland, zodat zij zich de collectie en haar verhalen eigen kunnen maken. Dit in het kader van rondleidingen door het Archeologiehuis die in de nabije toekomst zullen worden aangeboden. Deze rondleidingen zullen te boeken zijn voor een breed scala van groepen. Hierbij wordt bijvoorbeeld gedacht aan basisscholen, het voorgezet onderwijs en bedrijven. Daarnaast streven de partijen ernaar om een bezoek aan het Archeologiehuis Zuid-Holland onderdeel uit te laten maken van de doe-routes die door Archeon worden gegeven aan bezoekende scholen. Kinderen kunnen dan in het museum het vondstmateriaal zien, dat als reconstructie in Archeon wordt gebruikt.

Calamiteitenplan

In 2011 is er nog geen veiligheidsbeleid of calamiteitenplan opgesteld specifiek voor het Archeologiehuis Zuid-Holland. Wel beschikt Archeon over veiligheidsplan voor het park. Voor resterende maanden 2011 is afgesproken dit plan ook van toepassing zal zijn op het Archeologiehuis Zuid-Holland. Er wordt nadrukkelijk naar gestreefd om in 2012 een calamiteitenplan op te stellen specifiek voor het Archeologiehuis Zuid-Holland. Gelijk het veiligheidsplan van Archeon, zal dit op te stellen plan jaarlijks voorzien worden van een update.

Begroting 2011

Romeins Museum te Alphen a/d Rijn. Begroting Investering en Financiering

Uitgaven:

Vorbereiding en planning	€ 64.000
Historisch onderzoek, architect, begeleiding bouw, leges	€ 11.950
Bouwkosten derden aannemer	€ 440.000
Diversen onvoorzien 5%	€ 22.000
In eigen beheer uit te voeren werkzaamheden*	€ 76.000
Sanitair	€ 10.350
Werktuigbouwkundige installatie	€ 79.600
Elektrische installatie	€ 32.900
Armatuuren extra	€ 5.000
Brand- en inbraakmelder	€ 20.000
Aansluiten infrastructuur en diversen	€ 25.000
Straatwerk	€ 34.200
	€207.050
Inrichting tentoonstelling	€120.000
Totaal	€941.000

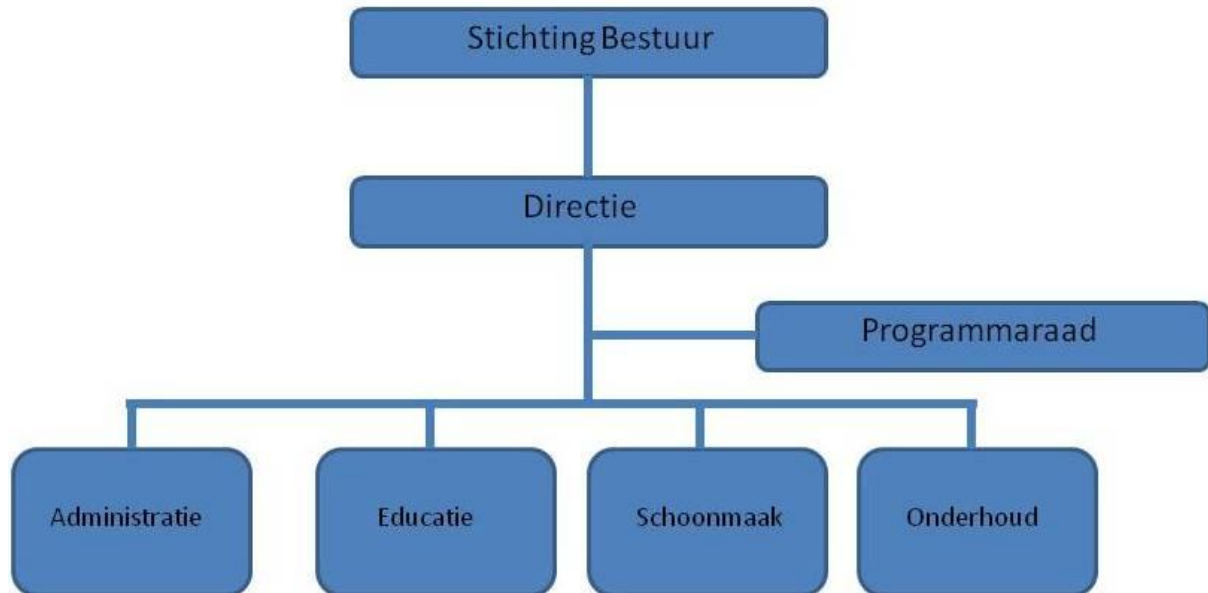
Inkomsten:

Sponsoring:	
Gemeente eenmalig	€ 50.000
Prins Bernhard Cultuur Fonds	€ 20.000
VSB Fonds	€ 25.000
Okay Color	€ 10.000
VVva	€ 10.000
Gemeente Leges kosten	€ 9.250
Lions	€ 1.800
Archeon	€ 50.000
Sponsoring diversen	€ 64.950
	€241.000
Hypothecaire lening	€700.000
Totaal	€941.000

Jaarrekening 2011

De jaarrekening voor 2011 is als een los bestand in te zien (Romeins Museum Jaarrekening 2011).

Organogram van de bedrijfsvoering

Jaarverslag Archeologiehuis Zuid-Holland 2012

Voorwoord

Het Archeologiehuis Zuid-Holland mag het jaar 2012 beschouwen als het eerste volledige jaar. Na de feestelijke opening van de instelling door, toen nog, prinses Maxima, hebben de betrokken partijen, te noemen, Archeon, de provincie Zuid-Holland de Archeologische Werkgroep Nederland (AWN), zich hardgemaakt voor het verder concretiseren en vervolgens uitvoeren van de missie en de visie van het Archeologiehuis Zuid-Holland. Om optimaal gebruik te kunnen maken van de kennis, betrokkenheid en ideeën van de betrokken partijen is er eind 2011 de Programmaraad in het leven geroepen, met als doel elkaar periodiek te spreken over de dynamiek en programmering van het Archeologiehuis Zuid-Holland in de toekomst. Afgesproken is dat de Programmaraad zich in eerste opzet vooral zal richten op het monitoren van het beheer en het ontwikkelen van activiteiten in de weekenden en de vakanties. Daarnaast is uiteengezet dat de Programmaraad zich ook bezig zal houden met het presenteren van actueel relevante archeologische onderwerpen middels tijdelijke tentoonstellingen. Beide actiepunten hebben in 2012 gestaag vorm gekregen in de vorm van bijvoorbeeld speciale sinterklaasactiviteiten, tijdelijke tentoonstellingen en relevante lezingen in het Archeologiehuis Zuid-Holland.

In 2012 heeft het Archeologiehuis Zuid-Holland ook voor het eerst een grote hoeveelheid losse bezoekers mogen verwelkomen. Uit publieksonderzoek middels enquêtes en directe gesprekken met bezoekers, is gebleken dat zij allemaal het Archeologiehuis Zuid-Holland beschouwen als een prachtig museum en een uitstekende aanvulling op de beleving van de geschiedenis in Archeon. Hieruit hebben wij kunnen opmaken dat de missie en visie van Het Archeologiehuis Zuid-Holland als geslaagd beschouwd mag worden.

Op het gebied van educatie is dit jaar een grote sprong vooruit gemaakt. In samenwerking met het Erfgoedhuis Zuid-Holland zijn de verschillende onderwijsprogramma's, voor zowel het basis- als het voortgezet onderwijs, met succes getest en in een definitieve vorm gegoten. Vanzelfsprekend kan deze in de toekomst naar gelang worden aangepast. Naast de losse educatieve speurtochten door het Archeologiehuis, kunnen leerlingen van het basisonderwijs nu ook bijvoorbeeld deelnemen aan het zogenaamde Erfgoedspoorprogramma 'Goed gevonden'. Daarnaast was het in 2012 ook voor het eerst mogelijk voor scholen om specifieke rondleidingen door het Archeologiehuis Zuid-Holland te boeken onder begeleiding van kundig Archeonpersoneel. Ook deze rondleidingen kunnen als een succes worden beschouwd.

Op het gebied van de collectie is gebleken dat zowel de collectie van het Provinciaal Archeologisch Centrum (PAC) als die van het Romeins Museum erg bevallen. Bezoekers geven veelvuldig aan dat de tentoonstellingen helder en duidelijk zijn en bovendien prachtig aansluiten bij de reconstructies in het park. De vide van het Archeologiehuis, de overloop bij de filmzaal, heeft in 2012 voor het eerst ruimte geboden aan een tijdelijke tentoonstelling; de IJzertijdcano van Vlaardingen. Een prachtige tentoonstelling die uitstekend werd ontvangen door bezoekers. De uitstekende ontvangst draagt er aan bij dat de Provincie Zuid-Holland, zich zal blijven richten op het concretiseren en inrichten van andere tijdelijke tentoonstellingen in het Archeologiehuis Zuid-Holland.

Het Archeologiehuis Zuid-Holland is gedurende 2012 constant in ontwikkeling geweest, wat heeft geleid tot een prachtig museumseizoen, volop ideeën voor de nabije toekomst. Ideeën die, in

samenwerking met de verschillende partijen het Archeologiehuis Zuid-Holland naar een nog hoger niveau zullen tillen.

Publiek

Basisexposities

De collectie van het Archeologiehuis Zuid-Holland is grotendeels opgebouwd uit vondsten uit het Provinciaal Depot voor Bodemvondsten (PDB). Er was vanuit de betrokken partijen de behoefte om (een selectie van) deze vondsten, tot 2011 slecht gecatalogiseerd, maar niet publiekelijk gepresenteerd, te kunnen tonen aan een breed publiek binnen een museaal en educatief kader.

Een aantal objecten binnen de collectie van het museum zijn in bruikleen, van het Rijksmuseum van Oudheden te Leiden (RMO). Het gaat daarbij wederom om objecten die na acquisitie voornamelijk in het depot van het RMO hebben gelegen en op deze wijze alsnog ontsloten kunnen worden.

Collectieomvang en basiscollecties

De collectie is in te delen in twee basiscollecties:

- Het Provinciaal Archeologisch Centrum (PAC) op de eerste verdieping van het Archeologiehuis Zuid-Holland.
- Het Romeins Museum, op de begane grond van het Archeologiehuis Zuid-Holland.

Het PAC omvat objecten uit het PDB van de Prehistorie tot en met de vroegmoderne tijd. Het totaal aantal vondsten van deze deelcollectie bedraagt 532. (zie de inventaris). Het Romeins Museum beperkt zich tot vondsten uit de Romeinse periode in Alphen a/d Rijn en zeer directe omgeving. Tot deze collectie kunnen 203 objecten worden gerekend. (zie de inventaris).

Reconstructies en re-interpretaties van archeologische vondsten die in de context van de collectie geplaatst zijn, worden niet tot de collecties gerekend. Een uitzondering qua plaatsing vormt gedurende 2012- 2014 de IJzertijd kano van Vlaardingen, met meer dan 10 meter de langste boomstamkano gevonden in Nederland. Deze unieke vondst wordt tentoongesteld in de context van het Romeins Museum. De afweging hiervoor is van praktische aard; de kano komt in de ruimte van het Romeins Museum het beste tot zijn recht.

De twee basisexposities (PAC en Romeins Museum) die te zien zijn in het archeologiehuis Zuid-Holland zijn onveranderd beleven, dit om zo optimaal mogelijk aansluiting te blijven bieden op het Archeon. Uit een publieksanalyse is ook duidelijk naar voren gekomen dat bezoekers de collecties helder vinden aansluiten bij de uitbeelding van de levende geschiedenis zoals deze in Archeon aangeboden wordt.

De tijd waarop de bezoekers het Archeologiehuis Zuid-Holland bezoeken lijkt hier niet van invloed op te zijn. Bezoekers die het Archeologiehuis bezoeken alvorens het park in te gaan reageren, positief op de voorbereidende werking van het Archeologiehuis; 'Hoe ziet het daadwerkelijke vondstmateriaal eruit en wat kan ik straks in het park verwachten?'. Bezoekers die na een bezoek aan Archeon het Archeologiehuis bezoeken ervaren een warm bad van herkenning, waarbij veelal wordt opgemerkt dat zij zich niet kunnen voorstellen dat de vondsten uit de collecties echt zo oud zijn. Daarnaast zijn zij erg te spreken over de wijze waarop het vondstmateriaal in reconstructie in het park te zien en te gebruiken is/was.

Zowel de tentoonstelling van het Provinciaal Archeologisch Centrum (PAC) als de tentoonstelling van het Romeins Museum, zijn voorzien van diverse audiovisuele middelen, waaronder verschillende filmpjes, touchscreens en beeldmateriaal. De makers van deze audiovisuele middelen hebben nadrukkelijk gebruik gemaakt van het personeelsbestand en de locaties van Archeon. Op deze wijze komt de verbinding tussen het Archeologiehuis Zuid-Holland en Archeon optimaal tot stand. De historische personen die men in het park ontmoet, kunnen allemaal ook teruggevonden worden in het Archeologiehuis Zuid-Holland of juist andersom. In beide gevallen een zeer prettige en complete ervaring voor de bezoeker.

Op de collecties van het Archeologiehuis Zuid-Holland is een collectiebeleid van toepassing. Voor een nadere, specifieke uitwerking van het collectiebeleid van het Archeologiehuis Zuid-Holland, verwijzen wij U naar de betreffende bijlage. De toetsingen van het strategische beleid en het kwaliteitssysteem alsmede de inventarisatie van de restauratiehandelingen en de evaluatie van het tentoonstellingsbeleid zijn in 2012 gemonitord door de in 2012 definitief geformeerde Programmaraad die per kwartaal bij elkaar komt om de stand van zaken te bespreken. De notulen van deze kwartaalbijeenkomsten zijn te vinden in de betreffende bijlagen.

Wisseltentoonstellingen

Naast de twee basisexposities van het Archeologiehuis Zuid-Holland, is er in het museum ook een ruimte gereserveerd voor kleine tijdelijke exposities. Deze ruimte bevindt zich in de vide van het Archeologiehuis Zuid-Holland boven de entree bij de filmzaal. Reeds in 2011 kwamen de eerste concrete voorstellen tot stand om deze ruimte te gebruiken voor het tijdelijk exposeren van materiaal, wat in de loop van 2012 leidde tot de eerste tijdelijke tentoonstelling, betreffende de IJzertijdcano van Vlaardingen. De kano zelf, die in 2014/15 zal vertrekken naar een nieuw onderkomen in Vlaardingen zelf, wordt tot op heden, gezien de afmetingen van het object, in het Romeins Museum tentoongesteld. In de vide kon de bezoeker nadere informatie vinden over kleine IJzertijd objecten en de bewoning van het Prehistorische gebied rond Vlaardingen. Ook voor deze tentoonstelling heeft men, gelijk aan het materiaal van de twee deelcollecties, gebruik gemaakt van audiovisueel materiaal dat in het park vervaardigd is. Daar Archeon beschikt over een uitgebreid prehistorisch gedeelte, heeft men ervoor gekozen om gebruik te maken van de middelen voor handen. Verschillende medewerkers van Archeon zijn gefilmd terwijl zij het leven in de IJzertijd nabootsten. Wederom een duidelijke verbinding tussen het Archeologiehuis Zuid-Holland en Archeon, zoals geformuleerd in de missie en de visie.

Hoewel de Vlaardingen kano de enige tijdelijke tentoonstelling was die wij in 2012 in het Archeologiehuis Zuid-Holland mochten verwelkomen, heeft het Erfgoedhuis Zuid-Holland al verschillende tijdelijke tentoonstellingen voor de nabije toekomst op het programma staan, waaronder voor 2013 een tijdelijke expositie over de kleine Romeinse nederzetting Ockenburg en voor 2014 een expositie over de nieuwe mogelijkheden van de experimentele archeologie. Het streven van de betrokken partijen is om in ieder geval tweemaal per jaar van tentoonstelling te wisselen in de vide. In 2011-12 zijn de volgende ideeën voor tijdelijke tentoonstellingen geopperd, waarvan de mogelijkheden nader worden onderzocht.

- De Archeologie van Bodegraven Reeuwijk, i.s.m. AWN Rijnstreek.
- De geschiedenis van Forum Hadriani, i.s.m. Rijksmuseum van Oudheden, Leiden.

- De Limes, i.s.m. Rijksmuseum van Oudheden en L. Gispen (projectleider Erfgoedlijn Limes PZH).
- Archeologie en DNA, i.s.m. Provinciehuis Zuid-Holland (PZH).
- De Romeinse nederzetting Ockenburg, i.s.m. Provinciehuis Zuid-Holland (PZH).

Evenementen

Van specifieke, op zichzelf staande evenementen binnen het Archeologiehuis Zuid-Holland is geen sprake geweest in 2012. Uiteraard is het Archeologiehuis Zuid-Holland wel altijd vrijelijk toegankelijk als er zich evenementen in Archeon afspelen. Gedurende de maand Augustus, de periode waarin zich in Archeon het Romeins Festival afspeelt, is het Archeologiehuis Zuid-Holland ingezet als locatie van een Romeinse volkstelling. Bezoekers konden zich aldaar op een lijst laten plaatsen en kregen als presentje een ganzenveer. In december hebben wij het Archeologiehuis Zuid-Holland betrokken bij de Sinterklaasvieringen, door een speciale Museumpiet te creëren die de kinderen over de vondsten kon vertellen.

Onderwijs

Basisonderwijs

Goed gevonden!

De educatieve programma's voor het basisonderwijs van het Archeologiehuis Zuid-Holland hebben in de loop van 2012 een definitieve vorm gekregen. In samenwerking met mevr. T. de Langen, van het Erfgoedhuis Zuid-Holland is men eind 2011 al tot de conclusie gekomen dat het lesmateriaal voor het basisonderwijs aangescherpt diende te worden om op de juiste wijze aansluiting op de huidige canon der Nederlandse geschiedenis te bieden. In samenwerking met het Erfgoedhuis Zuid-Holland heeft dit geleid tot de totstandkoming van het Erfgoedspoorprogramma 'Goed Gevonden!', gericht op de groepen 5/6 van het basisonderwijs en ongeveer 90 minuten durend.

Uiteraard is voor 'Goed gevonden!' een duidelijke doelstelling en visie geformuleerd, en wel als volgt; 'De ontdekking dat er, naast de zichtbare wereld om ons heen, ook nog een wereld onder de grond bestaat, laat een blijvende indruk achter. Alle mensen voor ons leefden in deze zelfde omgeving en lieten de sporen van hun leven achter. Wij, de volgende generaties, proberen deze mensen weer te vinden en graven daarom deze sporen op en proberen vondsten te duiden.'

Naast deze eerste ontdekking, streeft het programma ernaar de leerlingen mee te geven dat graven een vak op zich is dat beheerst wordt door een archeoloog. Basale vragen als: 'Hoe weet je dat er ergens iets in de grond zou kunnen zitten, waar leid je dat uit af', zijn de vragen waar het onderzoek mee begint. De archeoloog heeft hier uiteraard methodieken voor, die een tipje van de sluier oplichten over deze bijzondere tak van wetenschap. De lesbrieven 'Goed gevonden!' streeft ernaar de verwondering over een ogenschijnlijk niets betekende scherf bij de leerlingen aan te wakkeren. Daar begint het besef van ons verleden, een belangrijk aandachtspunt binnen het hedendaagse geschiedenisonderwijs en de missie van zowel Archeon als het Archeologiehuis Zuid-Holland.

'Goed gevonden!' behelst een drietal lessen. De eerste introducerende les, laat de kinderen kennis maken met het vak archeologie. De derde afsluitende les van dit programma kan worden gezien als een nabeschouwing van het geheel, waarbij gesproken kan worden over wat de kinderen hebben geleerd. Beide lessen worden door de betreffende docent op schoolgegeven en kunnen naar eigen

wens worden ingevuld en aangevuld. Uiteraard wordt het programma met basismateriaal geleverd. Les twee, het begeleid brengen van een bezoek aan het Archeologiehuis Zuid-Holland, vormt de verdiepende kern van het pakket. Bij aanvang van les twee, wordt de introductiefilm in de filmzaal van het museum aan de leerlingen vertoond. Deze film voorziet de kinderen van een duidelijk historisch kader, aansluitend bij de aangeboden historische periodes in het Archeon en de basiscollecties van het Archeologiehuis Zuid-Holland. Naderhand worden de kinderen in kleine groepen met speurtochten door zowel de boven- als de benedenzaal geleid, waarbij wij hen aansporen heel nauwkeurig naar de speciaal geselecteerde vondsten te kijken. Op deze manier laten wij hen kijken met het oog van de archeoloog en komen de kinderen optimaal in aanraking met het vondstmateriaal en de rijke historie uit de provincie Zuid-Holland.

Bij het definitief uitwerken van het programma 'Goed gevonden!' is de nadrukkelijke wens uitgesproken om ook de Archeologische Werkgroep Nederland (AWN) een prominente positie te geven. De vrijwilligers van de AWN gaven aan hier zeker voor open te staan, mits zij tijdig op de hoogte worden gesteld van de boekingen. Daarnaast hebben zij aangegeven graag te worden bijgeschoold wat betreft de benodigde didactische vaardigheden. Alle partijen hebben zich vervolgens over deze wensen gebogen en in overleg is er een protocol opgesteld dat aan ieders wensen voldoet. Dit heeft geresulteerd in een derde onderdeel van het programma 'Goed gevonden!' binnen les twee, waarbij de leerlingen onder begeleiding van de AWN aan de slag mogen met echt, ongesorteerd schervenmateriaal. Als echte archeologen moeten zij de scherven eerst sorteren om deze vervolgens met schilders tape aan elkaar te plakken. Het uiteindelijke doel is het hervinden van de oorspronkelijke vorm van het object. Tijdens het plakken van de scherven komen de leerlingen tot de ontdekking dat het werk van een archeoloog best ingewikkeld kan zijn. Gaandeweg de workshop stellen leerlingen doorgaans als vanzelf de volgende vragen; 'hoe oud is het object?', 'waarom is het object niet compleet?', of 'waarom is het object weggegooid?' De AWN-medewerkers zijn uitstekend bij machte en kennis gebleken om deze vragen op een leuke en didactische wijze de beantwoorden om deze aan te laten sluiten bij de doelstelling van het programma 'Goed gevonden!'

Het programma 'Goed gevonden!' is in samenwerking met het Erfgoedhuis Zuid-Holland uitvoerig getest en geëvalueerd, met zowel de betrokken medewerkers als de docenten en leerlingen. Wij hebben kunnen concluderen dat de ingeplande tijdsduur van 15/20 minuten per onderdeel, gedurende les twee aan de korte kant is, wat heeft geresulteerd in een verlenging van ca. 5 minuten per onderdeel. De kinderen gaven aan dit erg prettig te vinden, daar zij dan meer vragen konden beantwoorden of langer met de scherven konden puzzelen. Tevens brachten de leerlingen in, dat zij de introductiefilm erg leuk vonden en deze ook goed begrepen. Het plakken van de scherven bestempelden zij over de gehele linie als het leukste onderdeel. Begrijpelijk, daar zij dit nog nooit eerder hebben gedaan en dit onderdeel erg tot de verbeelding spreekt.

De betreffende docenten hebben ons veelvuldig laten weten het programma 'Goed gevonden!' als geheel, de inhoud en de praktische uitvoer ervan als zeer goed, educatief en informeel te ervaren. Aangegeven werd, dat de kinderen zich in de verschillende ruimten snel op hun gemak voelden, waardoor zij zich vrij voelden om zelfstandig rond te lopen en vragen te stellen aan de medewerkers. Een zeer positief geluid, waar wij uiteraard erg blij mee zijn.

Evaluatie met, en observatie van de medewerkers van de Archeologische Werkgroep Nederland (AWN), heeft duidelijk gemaakt dat zij zich erg kunnen vinden in het werken met de kinderen. De kleine groepjes waarmee gewerkt wordt, zorgen ervoor dat zij alle kinderen voldoende aandacht kunnen geven en overzicht houden over de werkzaamheden. Een goede voorbode voor de toekomst.

Voortgezet onderwijs

In 2012 hebben wij ook de eerste boekingen voor rondleidingen door het Archeologiehuis Zuid-Holland mogen ontvangen. In veel gevallen betrof het in dit geval middelbare scholieren van het Gymnasium. Doorgaans duurden de rondleiding 90 minuten inclusief het invullen van de vragenlijsten. Ervaring gedurende het jaar, heeft uitgewezen dat de leerlingen het beste in de zaal van het Provinciaal Archeologisch Centrum (PAC) onder begeleiding kunnen worden rondgeleid. Deze zaal behelst drie tijdvakken en het is gebleken dat leerlingen de structuur van begeleiding door deze zaal als prettig ervaren. Tevens leent deze zaal zich uitstekend voor het vertellen van bijzondere verhalen bij objecten. De zaal van het Romeins Museum leent zich volgens de ervaring bijzonder goed voor vrijelijk bezoek, daar er hier maar één specifieke tijd behandeld wordt. Dit is makkelijker te behappen voor leerlingen. De functie van suppoost is in deze zaal afdoende gebleken.

Naast het onder begeleiding van een Archeonmedewerker bezoeken van het Archeologiehuis Zuid-Holland, is het uiteraard ook mogelijk voor schoolklassen om zelf educatie aan te bieden in het museum, passend bij de eigen specifieke wensen. Zo kunnen schoolklassen, die een schoolreis in Archeon geboekt hebben onder begeleiding van hun eigen docent, of geheel zelfstandig ook een speurtocht door het museum maken om zo hun dag in Archeon te optimaliseren.

Speurtochten

Op de website van het Archeologiehuis Zuid-Holland is al het te downloaden lesmateriaal voor scholen te vinden. Zowel de scholen die met begeleiding het museum willen bezoeken, als de scholen die liever zonder begeleiding komen, kunnen hier al het gewenste materiaal vinden. De speurtochten zijn erop gericht de leerlingen zowel de zaal van het Provinciaal Archeologisch Centrum (PAC) als de zaal van het Romeins Museum optimaal te laten ervaren. De antwoorden voor de docenten en andere begeleiders, zijn uiteraard ook via de website van het Archeologiehuis Zuid-Holland beschikbaar. De insteek van de speurtochten is deze aan te laten sluiten bij de geformuleerde missie en visie van het Archeologiehuis Zuid-Holland. De vragen hebben niet alleen betrekking op de archeologie, maar ook op het dagelijks leven in vroegere tijden. Wij zetten hier leerlingen mee aan het denken over de obstakels, wensen, en geneugten van bijvoorbeeld de Middeleeuwse mens. Maken de leerlingen deze speurtocht voordat zij Archeon bezoeken, dan kunnen zij in het park eenvoudig van gedachte wisselen met de Archeotolken die de geschiedenis voor hen verbeelden. Leerlingen die de speurtocht aan het einde van een bezoek aan Archeon maken, kunnen zich verheugen op een feest der herkenning tijdens het invullen van de speurtocht, daar zij bijvoorbeeld al uitvoerig met de verschillende Archeotolken in contact zijn gekomen. Uiteraard kunnen de speurtochten ook gemaakt worden, zonder verder een bezoek te brengen aan Archeon.

Speciaal voor de losse bezoeker die graag extra wordt uitgedaagd tijdens het bezoeken van het Archeologiehuis Zuid-Holland, hebben wij, net als in 2011, een speurtocht ter beschikking gesteld, waarmee men een reis naar Rome kan winnen. Via een uitgebreide zoektocht lang geselecteerde

vondsten en audiovisueel materiaal in zowel het Provinciaal Archeologisch Centrum (PAC) als het Romeins Museum, dient men een Latijnse spreuk op te lossen. Na het vinden van de juiste spreuk, kan de speurtocht worden ingeleverd. Het moment waarop de winnaar bekend zal worden gemaakt, moet nog worden gekozen.

Cultuurpalet

Op het gebied van de educatieve ontwikkelingen van buiten het Archeologiehuis Zuid-Holland, zijn er gedurende 2012 definitieve plannen geconcretiseerd betreffende het Cultuurpalet. Sinds 2010 is het Cultuurpalet ondergebracht bij Bibliotheek Rijn en Venen en is er voldoende draagvlak om het Cultuurpalet als onafhankelijke organisatie op het gebied van kunst- en cultuureducatie neer te zetten. Hierbij wordt de organisatie ondersteund door het RABO Rijstreek Fonds.

In het seizoen 2012/13 richtte het Cultuurpalet, onder leiding van dhr. C. Verboom, zich voor het eerst op activiteiten waaraan een cultureel erfgoed karakter werd toegevoegd. Overeengekomen is dat alle groepen zeven uit het basisonderwijs van Alphen a/d Rijn, Aarlanderveen en Zwammerdam, in 2013 een bezoek zullen brengen aan het Archeologiehuis Zuid-Holland. De indeling van het programma is als volgt voorgesteld:

De leerlingen en leerkrachten zullen in het Archeologiehuis Zuid-Holland worden ontvangen door medewerkers van Archeon. Daar krijgen zij een korte toelichting op de cd-rom "Een reis door het Romeinse Rijk" en de dvd waarop de opgravingen in het stadshart van Alphen a/d Rijn centraal staan. Een prachtig en actueel lespakket dat uiteindelijk ook meegegeven zal worden aan de scholen. Na deze korte introductie zullen de leerlingen onder begeleiding van Archeonmedewerkers een korte wandeling door het park maken; van twee dimensionaal naar drie dimensionaal. Gewezen zal worden op verschillende herkenningspunten die vanuit de cd-rom naar voren komen. Weer terug in het Archeologiehuis Zuid-Holland is er tijd om in kleine groepjes de lesbrief in te vullen. Deze lesbrief bestaat uit de speurtochten die ook aangeboden wordt in het 'Goed gevonden!' programma voor de groepen 5/6 van het basisonderwijs. Het streven is om het programma ca. twee uur te laten duren, en te laten plaatsvinden in de maanden februari/maart van 2013.

Overeengekomen, is dat het benodigde lesmateriaal, te noemen de speurtochten, cd-rom en dvd, zoveel mogelijk door het Cultuurpalet zal worden uitgereikt aan de deelnemende scholen. Ter optimale voorbereiding zal het materiaal minimaal vier weken van tevoren naar de scholen gezonden worden.

Publicaties en onderzoek

In 2012 zijn er geen officiële interne publicaties gepubliceerd. Wel is te stellen dat dit zal veranderen in de nabije toekomst. Vrijwel direct na de opening hebben verschillende medewerkers van Archeon aangegeven dat zij zich graag zouden willen bezig houden met het reconstrueren van vondstmateriaal uit het Archeologiehuis Zuid-Holland om te achterhalen of de vondst wel is wat er op het kaartje vermeld staat, of om te zien hoe de vondst er oorspronkelijk naar alle waarschijnlijkheid heeft uitgezien. Daarnaast blijken de collecties een bron van inspiratie voor Archeonmedewerkers die een ambacht beheersen en objecten uit de collectie willen namaken om deze te kunnen gebruiken tijdens werkzaamheden in Archeon. Wij hebben reeds bij hen aangegeven, dat het interessant en waardevol zou zijn als zij hier dan een kort onderzoek aan zouden willen

koppelen. In het kader van deze kleinschalige onderzoeken, kunnen wij interne publicaties en wellicht lezingen tegemoet zien.

Archeon is sinds een aantal jaar partner binnen het Europese EXARC Project. Dit project richt zich tussen 2007-2015 op het definiëren van archeologische openluchtmusea in Europa. De definitie die de partners gezamenlijk hebben geformuleerd is de volgende:

'An archaeological open-air museum is a non-profit permanent institution with outdoor true to scale architectural reconstructions primarily based on archaeological sources. It holds collections of intangible heritage resources and provides an interpretation of how people lived and acted in the past; this is accomplished according to sound scientific methods for the purposes of education, study and enjoyment of its visitors.' (July 22nd 2008, EXARC)

In het kader van deelname aan dit project zal er in 2012 een reconstructie gemaakt worden van een prehistorische fuik. Deze zal vervolgens tentoongesteld worden in het Archeologiehuis Zuid-Holland, begeleid middels tekstuele en visuele informatie. Daarnaast zal er een lezing over dit project gehouden worden in het Archeologiehuis Zuid-Holland. Het streven is om op soortgelijke wijze, meer onderzoeken te laten uitvoeren en deze te publiceren.

Met het oog op onderzoek (op kleine schaal) door medewerkers van Archeon zijn de volgende ideeën geopperd:

- Reconstructie van een prehistorische visfuik uit Bergschenhoek, in het kader van het EXARC project. Het project zal worden uitgevoerd door E. IJsveld. De bekendste goed gedocumenteerde visfuiken in Nederland werden in 1978 onder leiding van Louwe Kooijmans opgegraven bij Bergschenhoek (Louwe Kooijmans et al. 2005). Tijdens deze opgraving werden delen van vier visfuiken aangetroffen. De vindplaats en de fuiken worden op basis van het aardewerk gedateerd in het Midden-Neolithicum rond 4200 BC. Eén van de visfuiken is geconserveerd en momenteel te bezichtigen in het Rijksmuseum van Oudheden te Leiden.
- Zwaardkling met inscriptie. Onderzoek door M. van Hasselt. In de zaal van het Provinciaal Archeologisch Centrum (PAC) bevindt zich een Middeleeuws zwaard met daarop een curieuze inscriptie, waarvan niemand lijkt te weten wat er precies staat. Marc van Hasselt, Mediëvist, heeft zich geworpen op de ontcijfering van deze fascinerende inscriptie. Op basis van paleografisch en epigrafisch onderzoek, met hulp van experts zoals prof. Thomas Wagner uit Zweden wist hij een begin te maken van een interpretatie van de tekst en de geschiedenis van het zwaard. Het lijkt erop dat er een zegening over de drager werd afgeroepen via Sint Maarten, die bekend staat als patroonheilige van de stad Utrecht. Aangezien Sint Maarten ook één van de weinige heiligen is die met een zwaard werd afgebeeld is het niet onwaarschijnlijk dat een zwaard aan hem gewijd is.

Een tweede fascinerend aspect is de stijl van de inscriptie zelf. De vorm van de letters en details van de versieringen komen ook voor op een viertal soortgelijke zwaarden die in Duitsland zijn gevonden. Door prof. Wagner wordt geopperd dat al deze zwaarden uit dezelfde werkplaats afkomstig zijn, wat de vondst een internationaal allure geeft.

Dan rijst de vraag hoe een dergelijk (kostbaar) object in de grond terecht is gekomen. Archeologisch gezien is hier weinig over te zeggen, aangezien het zwaardblad onder zeer

slechte omstandigheden werd gevonden (volgens Rien Polak, die de opgraving in 2002 leidde). De datering van het zwaard is op basis van de inscriptie vast te stellen rond 1200. Historisch gezien een roerige periode in (Zuid-)Holland. Er is, volgens Van Hasselt, mogelijk een link met de Loonse Oorlog (1203-1206), maar dit vereist meer onderzoek.

- Reconstructie van een middeleeuwse dolk uit het Provinciaal Archeologisch Centrum (PAC) door Marc van der Aa, restaurateur en kunstenaar. Bijzonder zou zijn om te onderzoeken hoe dolken in de Middeleeuwen werden vervaardigd, hoe het beslag tot stand kwam en welke manier van tingieten en bijvoorbeeld werden gebruikt om tot dit beslag te komen. Bijzonder detail is dat de dolk zelf van een zeer robuuste constructie is, die wijst op een wapen voor gebruik op het slagveld. De ring aan het handvat kan dan wijzen op een verschijnsel uit de mid-veertiende eeuw waarbij ridders hun wapens aan het harnas bevestigden door middel van een ketting.
- Middeleeuwse glissen uit het Provinciaal Archeologisch Centrum (PAC). Zowel het Archeologiehuis Zuid-Holland als het Archeon beschikt over een aantal glissen. Bij zeer strengen winters wordt hier ook daadwerkelijk mee geschaatst op de eigen wateren van Archeon. Archeon beschikt over een hout- en beenbewerker in het Middeleeuwse gedeelte. Deze heeft vak koeienkaken een kleine slede vervaardigd. Bijzonder interessant, zou een klein onderzoek zijn naar zowel de historie van de glis als de slede in de Middeleeuwen.
- Interpretatie van middeleeuwse trippen uit het Provinciaal Archeologisch Centrum (PAC). Naar alle waarschijnlijkheid zal dit onderzoek worden uitgevoerd door Ernst Boer, Middeleeuws schoenmaker er werkzaam in Archeon.

Het Archeologiehuis Zuid-Holland toont een aantal Middeleeuwse schoenen en trippen (PAC). Sommige stukken roepen echter vragen op die wij graag beantwoord zouden zien middels een klein onderzoek en een reconstructie van de vondst.

- Reconstructie van de prehistorische stukken hout. De prehistorische houtresten uit het Provinciaal Archeologisch Centrum (PAC) roepen bij verschillende medewerkers al sinds de opening van het Archeologiehuis Zuid-Holland vragen op. Zij vragen zich bijvoorbeeld af of de als peddels en bogen omschreven resten wel daadwerkelijk peddels en bogen zijn. Het zou, gezien de kennis van deze medewerkers, bijzonder interessant zijn om hen onderzoek te laten uitvoeren naar andere plausibele mogelijkheden.

Uiteraard veronderstellen wij, dat deze lijst met der tijd zal worden aangepast en/ of aangevuld, mochten zich problemen of juist andere interessante mogelijkheden voordoen. Verdere inventarisatie onder de medewerkers en externen die eventueel onderzoek zouden willen doen, naar een object, of een ander onderwerp van passende relevantie is wenselijk voor de toekomst.

Lezingen

In 2011 ontstonden de eerste ideeën voor het ontwikkelen van een lezingenprogramma in het Archeologiehuis Zuid-Holland. Afsproken werd toen, door te gaan met het inventariseren van de mogelijkheden om tot een mooi en passend lezingenprogramma te komen voor 2012. Zowel de Vereniging Vrienden van het Archeon (VVvA) als de Archeologische Werkgroep Nederland (AWN) heeft in 2012 een aantal mooie lezingen aan kunnen bieden. Dankzij hun inzet heeft er bijna ieder maand een lezing in het Archeologiehuis Zuid-Holland plaats kunnen vinden. Inventarisatie van het aantal luisteraars heeft uitgewezen dat zich gemiddeld 30 mensen per lezing aanmelden. Deze lijn van lezingen zal volgens afspraak worden doorgezet in 2013.

Gedurende 2012 hebben er alleen een aantal prachtige lezingen plaatsgevonden namens de Archeologische Werkgroep Nederland (AWN). De Vereniging Vrienden van Archeon (VVvA) heeft toegezegd lezingen aan te bieden vanaf 2013.

- 5 maart 2012: A. Wilbers. Lezing betreffende de Oude Rijn monding.
- 17 april 2012: W. Vos. Lezing betreffende Valkenburg-de Woerd.
- 1 mei 2012: A. Waasdorp. Lezing betreffende Romeins Den Haag.
- 22 oktober 2012: J. van Doesburg. Lezing betreffende het Middeleeuwse Hama-land.
- 26 november 2012: M. Dijkstra. Lezing betreffende de Middeleeuwse geschiedenis van Zuid-Holland.

Bezoekers

Ook in 2012 streefde het Archeologiehuis Zuid-Holland er naar om een zo breed mogelijk publiek van dienst te zijn en te bereiken. De brede toegankelijkheid van het museum dient zoveel mogelijk aan te sluiten bij het publiek dat Archeon ieder jaar ontvangt. De diversiteit aan bezoekers en de wijze waarop zij een bezoek aan het Archeologiehuis Zuid-Holland beleven, was in 2012 voor het eerst duidelijk te inventarissen.

Van belang is de onderschrijving van de verschillende typen publiek. Zo is er een duidelijk onderscheid tussen de losse bezoeker en de schoolreis. In 2012 is gekeken of beide groepen zich thuis voelen in het Archeologiehuis Zuid-Holland. Gesprekken met bezoekers, docenten en leerlingen heeft uitgewezen dat dit het geval blijkt te zijn.

Losse bezoekers

De groep losse bezoekers beleeft het bezoek aan het Archeologiehuis Zuid-Holland doorgaans op eigen gelegenheid, wat inhoudt dat zij een bezoek aan het museum combineren met een bezoek aan het park. In 2012 is gekeken of het brengen van een bezoek aan het Archeologiehuis Zuid-Holland, aansluit bij de wensen van de bezoekers. Uit de reacties van de bezoekers hebben wij kunnen concluderen dat zij, ongeacht het tijdstip waarop het bezoek plaatsvindt, het Archeologiehuis erg op waarde weten te schatten. Wie vooraf het Archeologiehuis Zuid-Holland bezoekt, geeft veelal aan het museum bijzonder interessant en interactief te vinden, zeker gezien de duidelijke verbintenis tussen Archeon en het Archeologiehuis. De bezoekers geven ook aan dat de thema's laagdrempelig, maar duidelijk zijn.

Er is bij de inrichting niet alleen gekozen om de tijdvakken aan te laten sluiten bij Archeon, maar ook om dit wat betreft de thematiek te doen. Het binnen de thema's gepresenteerde vondstmateriaal

sluit uitstekend aan bij de reconstructies in Archeon, waardoor er voor de bezoekers een duidelijke lijn ontstaat. Ter voorbeeld: In Archeon kan de bezoeker in het bij de Jagers/verzamelaars ervaren wat het is om met een stukje vuursteen te snijden. In het Archeologiehuis Zuid-Holland wordt middels vondstmateriaal en audiovisuele middelen het archeologische en historische kader van vuursteen getoond. Zo krijgt de bezoeker niet alleen de beleving en ervaring, maar ook de achtergrond. Uit het commentaar van bezoekers, zowel jong als oud, blijkt dat zij alleen bewust of onbewust deze lijn oppakken en als prettig ervaren. Een bijzonder goed teken.

Zij die aan het einde van de dag het Archeologiehuis nog bezoeken, ter afsluiting van het bezoek aan Archeon, geven aan het Archeologiehuis te beschouwen als een duidelijk onderdeel van het park. Zij geven aan verwonderd te zijn door na een dag vol reconstructies oog in oog te kunnen staan met het daadwerkelijke vondstmateriaal waarop de wereld die Archeon verbeeld gestoeld is.

Onder de losse bezoekers kunnen ook de mensen worden geschaard die gedurende hun bezoek aan Archeon een tijd hebben vastgelegd middels een reservering waarop zij een rondleiding door het Archeologiehuis Zuid-Holland krijgen. Deze groep wenst doorgaans graag verdieping wat betreft de archeologische en historische verhalen die het museum rijk is. Aangezien Archeon beschikt over kundig personeel om deze mensen van dienst te zijn, ervaren zij het bezoeken van het Archeologiehuis Zuid-Holland als een zeer waardevolle verrijking van hun dag.

Scholen

Naast de grote groep losse bezoekers die het Archeologiehuis Zuid-Holland aandoet tijdens een bezien aan Archeon, is het Archeologiehuis een uitstekend ingerichte plek gebleken om veel schoolkinderen te kunnen verwerken. Een groot deel van deze groep begint de schoolreis met een kort bezoek aan het museum. Observatie heeft uitgewezen dat deze kinderen en vaak ook de docenten doorgaans in eerste instantie niet zijn ingesteld op het bezoeken van een binnen locatie. Wij hebben de duur van het ochtendbezoek dan ook aangepast aan de kortere spanningsboog van deze groep. Dit komt in de praktijk neer op een bezoek van ongeveer twintig minuten, waarbij de kinderen in ieder geval de introductiefilm bekijken. Vervolgens bezoeken zij zowel kort het Provinciaal Archeologisch Centrum (PAC) als het Romeins Museum. Vervolgens verlaten de kinderen met hun begeleiders het Archeologiehuis Zuid-Holland om hun schoolreis door Archeon te vervolgen. Docenten hebben ons veelvuldig laten weten dat zij het als zeer prettig ervaren dat Archeologiehuis Zuid-Holland en Archeon op deze manier met elkaar verbonden zijn. Ook zijn zij zeer te spreken over de inhoud van het museum, wat betreft de collectie en de aangeboden informatie. Daarnaast merken zij, net als de leerlingen, veelvuldig op dat het Archeologiehuis Zuid-Holland zo interactief is; voor ieder is er genoeg te doen. Opmerkingen waarmee wij uiteraard zeer blij zijn.

Nevengroepen

In 2012 heeft het Archeologiehuis voor het eerst ook een grote hoeveelheid geboekte groepen in het mogen ontvangen. Deze groepen boekten een rondleiding, een ontvangst met vrij museumbezoek of het Archeologiehuis Zuid-Holland als locatie voor partij en/of vergadering. Wij hebben aan de hand van het aantal boekingen en de reacties vast kunnen stellen dat het Archeologiehuis Zuid-Holland als zeer geschikt wordt beschouwd voor allerhande nevendoeleinden. Een hoopvol beeld om hier in de toekomst nog meer in te investeren.

Bezoekersaantallen 2012

Kalendermaand	Jaar	Bezoekersaantal
Januari	2012	2110
Februari	2012	1035
Maart	2012	81
April	2012	2352
Mei	2012	3385
Juni	2012	6277
Juli	2012	1762
Augustus	2012	11761
September	2012	4157
Oktober	2012	3704
November	2012	25
December	2012	1501
Totaal:	2012	38152

Bovenstaand overzicht toont het aantal bezoekers dat in 2012 geregistreerd is als bezoeker van het Archeologiehuis Zuid-Holland. Archeon is regulier geopend van begin april tot eind oktober. In bovenstaande tabel is dit ook terug te zien. De piek heeft plaatsgevonden in augustus 2012. Traditioneel gezien, een van de drukste maanden van het jaar, waarin tevens het immer drukbezochte Romeins Festival in Archeon gehouden wordt. De maanden februari en november van 2012 laten zien dat het Archeologiehuis Zuid-Holland toen weinig bezoekers heeft mogen ontvangen. In deze maanden is Archeon voor regulier bezoek gesloten. De maanden december en januari van 2012 staan voor Archeon in het teken van de kerstvakantie, Archeon is dan twee weken voor regulier publiek geopend. In de periode dat Archeon regulier gesloten is, ontvangt Archeon nog geregeld partijen. Deze mensen bezoeken doorgaans ook het Archeologiehuis Zuid-Holland.

Marketing en Communicatie

Website

Op het gebied van marketing en communicatie is sinds 2011 e.e.a. aanzienlijk verbeterd. De in 2011 opgezette website heeft in 2012 een definitieve vaste vorm gekregen en heeft een vaste beheerder, die namens de betrokken partijen zorg draagt voor de inhoud van de website. Deze beheerder is aangesteld door Archeon. Dit houdt in dat de beheerder zorg draagt voor het tijdig plaatsen van lezingen en ander belangrijk nieuws op de website.

De website van het Archeologiehuis Zuid-Holland opent met een overzichtelijke homepage voorzien van een taakbalk aan de bovenzijde. Middels deze taakbalk kan de bezoeker eenvoudig zoeken naar de gewenste informatie, waaronder de bezoekersvoorwaarden, openingstijden en bereikbaarheid. De homepage zelf toont de bezoeker het laatste nieuws en de ingeplande lezingen, zodat men tijdig op de hoogte is van wat er allemaal te doen is.

Tevens is er in 2012 een start gemaakt met het ontsluiten van de basiscollecties via de website van het Archeologiehuis Zuid-Holland, zodat deze ook vanuit huis te bezichtigen zijn door liefhebbers, en staat de geschiedenis van het Archeologiehuis als locatie uitgebreid op de website als aanvulling op de parkgids van Archeon. De website van het Archeologiehuis Zuid-Holland is gekoppeld aan de website van Archeon, wat inhoudt dat bezoekers beide sites eenvoudig kunnen bereiken.

De website is uiteraard niet alleen toegespitst op de losse bezoeker, wij richten ons ook zeker op scholen en het aanbieden van educatieve programma's in download- en printbare versies via de website, zodat scholen zich tijdig kunnen oriënteren op de educatieve mogelijkheden en eventueel gewenst lesmateriaal direct kunnen printen of openen op een DigiBoard, het digitale schoolbord waar steeds meer scholen uit het basisonderwijs mee uitgerust zijn. Op deze manier laten wij de website van het Archeologiehuis Zuid-Holland uitstekend aansluiten op het huidige onderwijssysteem.

Boeking voor speciale rondleidingen, educatieve programma's etc. kunnen vervolgens direct via de website worden ingediend, middels een aan Archeon gekoppeld e-mailadres. Zover bekend ondervinden scholen geen problemen bij het downloaden en printen van het gewenste lesmateriaal of het plaatsen van een boeking middels de website. Hoe de website door losse bezoekers wordt ontvangen hebben wij niet kunnen toetsen of evalueren. In de nabije toekomst hopen wij een registratiesysteem als Google Analytics aan de website van het Archeologiehuis Zuid-Holland te kunnen koppelen.

Mailingen en reclame

Om het Archeologiehuis Zuid-Holland optimaal op de kaart te zetten, is er ook in 2012 gebruik gemaakt van verschillende mailingen en reclamemogelijkheden. Zo werden scholen geattendeerd op de mogelijkheden tot het bezoeken van het Archeologiehuis bij telefonisch contact met de salesafdeling van Archeon. Nadat scholen hebben geboekt, ontvangen zij een boekingsformulier waarop duidelijk vermeld staat dat het Archeologiehuis gratis te bezoeken is tijdens hun schoolreisje. Uit analyse van de reacties van scholen is echter gebleken dat zij toch niet altijd op de hoogte zijn van de aanwezigheid en de mogelijkheden van het Archeologiehuis Zuid-Holland. Hoe dit sterker onder de aandacht kan worden gebracht, wordt op dit moment nader onderzocht, zodat wij hier passende en toereikende verbeteringen in aan kunnen brengen.

Sinds jaar en dag is Archeon opgenomen in het Nationaal Schoolreismagazine en de SchoolTravel. Beide brochures worden door heel Nederland verspreid onder de scholen, waardoor wij als organisatie onder scholen een zeer groot bereik hebben. Archeon promoot het Archeologiehuis Zuid-Holland in deze bladen als onderdeel van een compleet schoolreisje. Ook is het Archeologiehuis opgenomen in de brochure van het Cultuurpalet, opgesteld door C. Verboom, dat onder de basisscholen van Alphen a/d Rijn en directe omgeving wordt verspreid.

Archeon zelf beschikt intern over een breed scala aan promotiemateriaal waarop het bezoeken van het Archeologiehuis Zuid-Holland wordt gepromoot, waaronder posters en flyers. Dit promotiemateriaal wordt onder de mensen verspreid op de dag dat zij Archeon bezoeken, en tijdens flyeracties in heel Nederland. Tevens profileert Archeon het park en het Archeologiehuis Zuid-Holland, door zich te manifesteren op de verschillende relevante beurzen die Nederland rijk is. Zo is er in 2012 gepromoot op de Italiëbeurs bij kasteel De Haar bij Haarzuilens, de NOT beurs en de Vakantiebeurs. Laatstgenoemde beurzen, gehouden in de Jaarbeurs Utrecht, trekken sinds jaar en dag bijzonder veel bezoekers en beiden bij uitstek een prachtige locatie voor profilering.

Tot op heden worden lezingen alleen via de digitale weg, dat wil zeggen de website van het Archeologiehuis Zuid-Holland, de websites van respectievelijk de Vereniging Vrienden van het Archeon (VVvA) en de Archeologische Werkgroep Nederland (AWN), en de interne mailingen binnen

Archeon richting de mensen verspreid. Het streven is, om in de nabije toekomst ook meer in te spelen op de mogelijkheden van de social media, waaronder Facebook.

Collectie

Het overgrote deel van de collectie die in het Archeologiehuis Zuid-Holland aan het publiek getoond wordt, is opgebouwd uit vondstmateriaal uit het Provinciaal Depot voor Bodemvondsten (PDB) van de provincie Zuid-Holland. Er was vanuit de betrokken partijen de behoefte om een deel van de vondsten, relevant voor het archeologische verleden van Zuid-Holland en passend bij Archeon, te presenteren aan een zo breed mogelijk publiek. Tot de komst van het Archeologiehuis Zuid-Holland was dit niet mogelijk, daar de vondsten slechts gecatalogiseerd in het depot lagen opgeslagen, ontoegankelijk voor publiek en zonder veel kansen op publiekelijke presentatie.

Naast vondsten uit het PDB, zijn er enkele bruikleenvondsten uit het Rijksmuseum van Oudheden (RMO) toegevoegd aan de collectie van het Archeologiehuis Zuid-Holland. Ook voor deze vondsten geldt in algemeenheid, dat zij na acquisitie door de betreffende instelling, opgeslagen hebben gelegen in een depot. Door deze vondsten toe te voegen aan de collectie van het Archeologiehuis Zuid-Holland kunnen zij alsnog ontsloten worden voor publiek.

Collectieomvang en deelcollecties

De collectie van het Archeologiehuis Zuid-Holland is in te delen in twee deelcollecties:

1. Het Provinciaal Archeologisch Centrum (PAC) op de eerste verdieping van het Archeologiehuis Zuid-Holland. Vondstmateriaal betreffende de prehistorie vanaf het Mesolithicum tot de moderne tijd. In zijn totaliteit omvat deze collectie 532 vondsten.
2. Het Romeins Museum op de begane grond van het Archeologiehuis Zuid-Holland. De collectie van het Romeins Museum beperkt zich tot vondstmateriaal betreffende Romeins Alphen a/d Rijn. De collectie behelst 203 vondsten.

Zowel aan de zaal van het Provinciaal Archeologisch Centrum (PAC) als de zaal van het Romeins Museum, zijn zogenaamde reconstructies en re-interpretaties van archeologisch vondstmateriaal vindbaar. Deze worden niet meegenomen in de omschrijving van de basiscollecties. De collecties zoals deze staan beschreven in de bruikleenovereenkomst bevinden zich achter glas. De reconstructies en re-interpretaties sluiten zeer direct aan bij de missie en de visie van het Archeologiehuis Zuid-Holland. Niet alleen het tonen van de vondsten uit Zuid-Holland, is een van onze belangrijkste speerpunten. Tevens wordt er naar gestreefd om bezoekers de geschiedenis zo optimaal mogelijk te laten beleven. In Archeon kan dit zeer direct door te spreken met de medewerkers, deel te nemen aan de activiteiten of een rondleiding te volgen. De reconstructies in het Archeologiehuis Zuid-Holland dienen een soortgelijk doel. Wij streven ernaar het Archeologiehuis Zuid-Holland meer te laten zijn dan alleen een museum waar men naar vondsten kan kijken. De voeltafels van het Romeins Museum en de laboratoriumtafels van het Provinciaal Archeologisch Centrum (PAC) zijn dusdanig in de ruimte geplaatst, dat wij mensen uitnodigen om ook daadwerkelijk zelf aan de slag te gaan en dingen uit te proberen. Hiermee laten wij het Archeologiehuis nadrukkelijk aansluiten op de werkwijze van Archeon:

In de zaal van het Provinciaal Archeologisch Depot (PAC) zijn de zogenaamde labtafels gevuld met daadwerkelijk archeologisch materiaal. Het betreft hier scherven en botten, die op wetenschappelijk gebied niet als van wetenschappelijk belang zijnde kunnen worden beschouwd. Bezoekers kunnen

aan de hand van het materiaal en aangeboden informatie determineren wat voor vondst zij in de hand hebben. Tevens hebben wij in deze zaal een labtafel ingericht met reconstructies van prehistorisch materiaal, te noemen een vuurstenen mesje en een benen naald. Kinderen kunnen aan deze tafel ervaren wat het inhoudt om in de prehistorie iets te moeten slijpen of ergens een gaatje in te prikken. Observatie van bezoekertjes heeft aangetoond, dat deze labtafel tot de populairste onderdelen van het Archeologiehuis Zuid-Holland behoort. De zaal van het Romeins Museum is voorzien van een viertal voeltafels. Deze tafels zijn gevuld met reconstructies van vondsten die in de ruimte te zien zijn, of in reconstructie worden gebruikt in het audiovisuele materiaal dat aangeboden wordt. Zo kan er bijvoorbeeld op een Romeins wasplankje worden geschreven om te ervaren hoe dat ging.

Een nadere toelichting en uitsplitsing van de collecties en het bijbehorende collectiebeleid, is te vinden in de betreffende bijlage.

Bedrijfsvoering

Personeel

Gedurende 2012 heeft de bemanning van het Archeologiehuis Zuid-Holland een vastere vorm gekregen. Het overgrote deel van de tijd wordt het Archeologiehuis, al dan niet in dagdelen, bemand door medewerkers van Archeon. Zij vervullen in het museum niet alleen de taak van gastheer of gastvrouw. Zij worden ook ingezet om rondleidingen te geven, educatieve trajecten te begeleiden en allerhande vragen van bezoekers te beantwoorden.

Het streven is om zoveel mogelijk personeelsleden van Archeon een dagdeel het Archeologiehuis te laten bemannen gedurende het seizoen, om hen optimaal kennis te laten maken met de collecties en de bijbehorende verhalen. Gebleken is dat men gedurende 2012, vooral gebruik heeft gemaakt van de medewerkers van de Romeinse periode binnen Archeon, daar de gehele begane grond van het Archeologiehuis betrekking heeft op de Romeinse geschiedenis. Er wordt naar gestreefd om in 2013 ook nadrukkelijker een beroep te doen op de medewerkers uit de andere tijdvakken.

Naast de aanwezigheid van gastheren en –vrouwen, streeft men er ook naar om vanaf 2012 de personeelsleden van Archeon een aantal maal mee te nemen door het Archeologiehuis Zuid-Holland, zodat zij zich de collectie en haar verhalen eigen kunnen maken. Dit in het kader van rondleidingen door het Archeologiehuis die in de nabije toekomst zullen worden aangeboden. Deze rondleidingen zullen te boeken zijn voor een breed scala van groepen. Hierbij wordt bijvoorbeeld gedacht aan basisscholen, het voorgezet onderwijs en bedrijven. Daarnaast streven de partijen ernaar om een bezoek aan het Archeologiehuis Zuid-Holland onderdeel uit te laten maken van de doe-routes die door Archeon worden gegeven aan bezoekende scholen. Kinderen kunnen dan in het museum het vondstmateriaal zien, dat als reconstructie in Archeon wordt gebruikt.

Reeds in 2011 werd er kenbaar gemaakt, dat men graag ook vrijwilligers in wilde zetten om het Archeologiehuis Zuid-Holland te bemannen. In 2012 hebben wij de eerste vrijwilliger mogen ontvangen namens de Vereniging Vrienden van Archeon (VVvA). Deze vrijwilliger bemand op woensdag het Archeologiehuis Zuid-Holland als gastheer; de gasten worden niet alleen ontvangen, maar krijgen ook korte informatie over wat er te zien is in het Archeologiehuis. Tevens leidt deze vrijwilliger, gezien zijn kennis van Archeon en de geschiedenis van Zuid-Holland, belangstellenden rond als er geen Archeonmedewerker beschikbaar is. Zowel de gasten als de betrokken partijen

hebben hun tevredenheid uitgesproken over de verrichte werkzaamheden en hopen in de nabije toekomst meer vrijwilligers te mogen ontvangen.

Om zorg te dragen voor een juiste uitvoer van de gewenste werkzaamheden in het Archeologiehuis Zuid-Holland, beschikt Archeon over een Arbeidsreglement, een calamiteitenplan en veiligheidsbeleid, een collectiebeleid, een protocol voor het openen en afsluiten van het Archeologiehuis en een functie- en taakomschrijving voor medewerkers en vrijwilligers in het Archeologiehuis. Voor nadere specificatie van deze documenten verwijzen wij naar de betreffende bijlagen. Zowel het betaalde personeel van Archeon als de vrijwilligers wordt op de hoogte gebracht van deze documenten, daarnaast zijn deze in te zien in het Archeologiehuis Zuid-Holland zelf en op het kantoor van Archeon.

Er wordt naar gestreefd om de opgestelde protocollen zo nadrukkelijk en kundig mogelijk tot uitvoer te brengen en te controleren. In 2012 hebben zich echter geen incidenten voorgedaan in het Archeologiehuis Zuid-Holland en Archeon, waarmee de protocollen wat betreft calamiteiten en veiligheid konden worden getoetst. Wel heeft de jaarlijkse BHV en EHBO update plaatsgevonden.

Werknemers en vrijwilligers in het Archeologiehuis werkzaam (willen) zijn dienen goed op de hoogte te zijn van de geformuleerde missie en visie van de instelling. Het wordt dan ook van het personeel en de vrijwilligers verwacht dat zij van beiden goed op de hoogte zijn.

Missie Het Archeologiehuis Zuid-Holland draagt een duidelijke missie uit, namelijk; Het ontsluiten van het archeologische verleden van de Provincie Zuid-Holland voor een zo breed mogelijk publiek, in een museaal en publiekelijk toegankelijk kader.

Visie De visie van Archeologiehuis Zuid-Holland sluit nauw aan bij de geformuleerde missie. Het Archeologiehuis Zuid-Holland is gevestigd op grondgebied van Archeon, waar bezoekers kennis kunnen maken met de archeologische geschiedenis en het verleden van Zuid-Holland, middels drie opeenvolgende tijdvakken: de Prehistorie vanaf het Mesolithicum, de Romeinse tijd en de Middeleeuwen. Het werd als zeer wenselijk beschouwd, dat de collectie van het Archeologiehuis Zuid-Holland zich ook op deze drie tijdvakken zou richten. Op deze wijze wordt er een duidelijk verband tot stand gebracht tussen de historische beleving die tot uiting wordt gebracht door de medewerkers van Archeon in de verschillende tijdvakken, en de maatschappelijke en culturele aspecten die bij de in het Archeologiehuis Zuid-Holland geëxposeerde vondsten hoort. Het Archeologiehuis Zuid-Holland presenteert zich op deze wijze nadrukkelijk als instelling gericht op een gevarieerde publiekssamenstelling, van zeer jong tot ouder.

Organogram bestuursvoering

Het organogram bestuursvoering is onveranderd sedert 2011 en is dus gelijk aan degene die hierboven is aangevoerd.

Realisatie Archeologiehuis Zuid-Holland 2012

	Begroting 2012		Realisatie 2012	
Baten				
Omzet				
Entree	51.505		50.168	
Overige	10.000		46.000	
Cultuurpalet	0		0	
Bijdrage Archeon	67.988		21.328	
Totaal Baten	129.493		117.504	
Lasten				
Personeelskosten:				
Receptie		31.370		8.323
Beheer		4.000		2.700
Schoonmaak		14.400		13.196
Educatie		5.000		0
Afschrijvingen				
Museumrichting		10.634		17.884
Tentoonstelling		2.539		9.468
Huisvesting				
Huur		27.000		27.000
Onderhoud		7.200		3.801
Beveiliging		2.650		1.436
Energie		6.000		4.900
Inventaris en gebruik		0		572
Wettelijke lasten		750		788
Overig		500		261
Administratie				
Kantoorartikelen		750		447
Telefoon en porto		650		660
Contributies		250		24
Verzekeringen		4.300		1.267
Advieskosten		0		1.425
Administratie		1.000		750
Accountant		2.000		1.500
Overig		0		155
Verkoop				
Reclamekosten		500		964
Advertentiekosten		500		0
Uitgaven magazines		0		0
Openingskosten		0		3.016
Fin. Baten&Lasten				
Ontvangen interest	0		8	
Bet. Interest&bank		7.500		16.967
Totaal Baten:		129.493		117.504